

УДК 378(082)

ISSN 1450-6718

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ • УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ У УЖИЦУ

ЗБОРНИК РАДОВА

Година 15 •
Број 14 •
Децембар 2012 •

UNIVERSITY OF KRAGUJEVAC • THE TEACHER-TRAINING FACULTY OF UZICE

COMPILATION OF WORKS

VOLUME 15 • NUMBER 14 • DECEMBER 2012

Универзитет у Крагујевцу • Учитељски факултет у Ужицу

ЗБОРНИК РАДОВА 14

За издавача

Др Радмила Николић

Уредник

Др Радмила Николић

Редакција

Проф. др Драго Бранковић

Универзитет у Бања Луци,

Филозофски факултет, Бања Лука

Проф. др Данијела Василијевић

Универзитет у Крагујевцу,

Учитељски факултет у Ужицу

Проф. др Мирко Дејић

Универзитет у Београду,

Учитељски факултет у Београду

Проф. др Драгољуб Зорић

Универзитет у Крагујевцу,

Учитељски факултет у Ужицу

Проф. др Љупчо Кеверески

Универзитет „Св. Климент

Охридски“ Битола,

Педагошки факултет, Битола,

Македонија

Проф. др Миленко Кундачина

Универзитет у Крагујевцу,

Учитељски факултет у Ужицу

Проф. др Снежана Маринковић

Универзитет у Крагујевцу,

Учитељски факултет у Ужицу

Prof. dr Milan Matijević

Sveučilište u Zagrebu,

Učiteljski fakultet u Zagrebu,

Hrvatska

Проф. др Миомир Милинковић

Универзитет у Крагујевцу,

Учитељски факултет у Ужицу

Проф. др Видан Николић

Универзитет у Крагујевцу,

Учитељски факултет у Ужицу

Prof. dr Petar Sotirov

Uniwersytet „Marii Curie-Skłodowskiej“, Lublin, Poljska

Проф. др Милован Стаматовић

Универзитет у Крагујевцу,

Учитељски факултет у Ужицу

Доц. mr Данијела Судзиловски

Универзитет у Крагујевцу,

Учитељски факултет у Ужицу

Prof. dr Eva Szoradova

Universitet „Konstantin Filozof“, Nitra, Slovačka

Prof. dr Mara Cotič

Univerza na Primorskem,

Pedagoška fakulteta, Koper, Slovenija

Лектори

Мр Љиљана Костић
Др Милка Николић
Мр Далиборка Пурић

Преводиоци

Мр Гордана Љубичић (енглески језик)
Мр Светлана Терзић (руски језик)

Компјутерски слог

РЦ Учитељског факултета у Ужицу

Издавач

УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ У УЖИЦУ
Трг Светог Саве 36, 31000 Ужице

Штампа

„Братис“ – Ужице

Тираж

200 примерака

Ужице, 2012.

Излази једанпут годишње

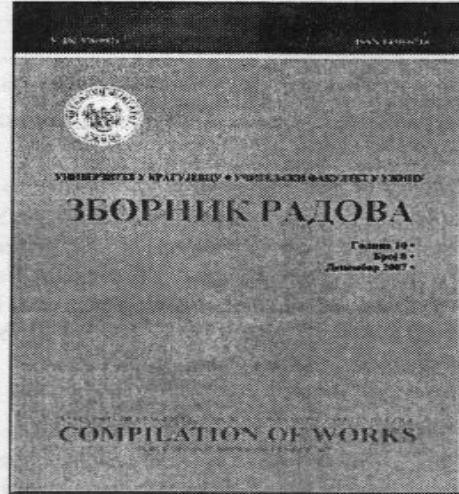
СИР – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
378(082)

ЗБОРНИК радова / Универзитет у
Крагујевцу. Учитељски факултет у Ужицу =
Compilation of Works / University of
Kragujevac. The Teacher-Training Faculty of
Uzice; главни и одговорни уредник Радмила
Николић. – 2012, бр. 14 – . Ужице :
Учитељски факултет, 2012 – (Ужице:
Братис). – 24 см

Годишње.

ISSN 1450-6718 = Зборник радова –
Универзитет у Крагујевцу. Учитељски
факултет Ужице

COBISS.SR-ID 146220551

Одлуком Матичног научног одбора за друштвене науке од 29. маја 2007. год.,
Зборник радова Учитељског факултета у Љубици, почев од бр. 7, сврстан је у
категорију М-52.

Branka Arsović, MSc, Žolt Namestovski, MSc (professional article) <i>New Communications Media in Education</i>	319–326
Svetlana Terzić, MA (survey scientific article) <i>The Meaning of the Russian Superlative Forms <i>Bližajšij</i> and <i>Daljnežnij</i> Compared to Equivalents in Serbian Language</i>	327–338
Gordana Ljubičić, MA (survey scientific article) <i>Cultural Differences in Serbian and English Proverbs</i>	339–352

II. REVIEWS

Novak Laketa: <i>Pedagogy of the Serbs</i> [Nikola M. Potkonjak: <i>Pedagogija u Srba</i> , Srpska akademija obrazovanja, Eduka, Beograd 2012, 446 str.]	355–356
Žana Bojović: <i>A Review of the Education and Training of Teachers</i> [Novak Laketa, Danijela Vasilijević: <i>Obrazovanje i usavršavanje nastavnika</i> , Učiteljski fakultet, Užice 2012, 250 str.]	357–359
Magdalena Ivković: <i>School Study of Folk Tales and Legends</i> [Zona Mrkalj: <i>Nastavno proučavanje narodnih pričovedaka i predanja</i> , Društvo za srpski jezik i književnost Srbije, Beograd 2008, 407 str.]	360–364
Daliborka Purić: <i>A Valuable Contribution to the Serbian Language and Literature Teaching Methods</i> [Stana Smiljković, Buba Stojanović: <i>Komparativni pristup metodici maternjeg jezika i književnosti</i> , Učiteljski fakultet, Vranje 2011, 288 str.] ..	365–367
Gordana Ljubičić: <i>Shakespeare – the World as a Stage</i> [Bill Bryson: <i>Shakespeare</i> , 2007, za srpsko izdanje, Laguna, Beograd 2010, 208 str.]	368–370
Ana Savković: <i>Model of Professional Development of Teachers and Preschool Teachers Through Accredited Programs</i> [Milenko Kundačina, Jelena Stamatović: <i>Stručno usavršavanje nastavnika i vaspitača akreditovanim programima</i> , Učiteljski fakultet, Užice 2011, 188 str.]	371–372

IN MEMORIAM

Vidan Nikolić: <i>In memoriam – Jaksa Vuksanovic (1958–2012)</i>	373–374
---	---------

INSTRUCTIONS FOR THE ASSOCIATES	375–377
--	---------

Мр БРАНКА Б. АРСОВИЋ

Универзитет у Крагујевцу, Учитељски факултет у Ужицу

Мр ЖОЛТ НАМЕСТОВСКИ

Универзитет у Новом Саду, Учитељски факултет на мађарском језику у Суботици

НОВИ КОМУНИКАЦИОНИ МЕДИЈИ У ОБРАЗОВАЊУ*

Апстракт: Популарност друштвених медија међу младим људима је непобитна чињеница, а овај феномен је резултовао новим, измењеним начинима комуникације и сарадње међу људима. Друштвене мреже утицале су на сваки сегмент друштва и живота уопште. Отуда је и даље збуњујуће то да школе и образовне институције игноришу евидентан утицај сајтова за друштвено умрежавање и друштвених медија, уместо да искористе њихове образовне потенцијале. Рад представља допринос сагледавању образовних потенцијала друштвених мрежа и могућности њихове употребе у наставној пракси.

Кључне речи: друштвене мреже, ИКТ, образовање, e-учење.

1. УВОД

Расте значај и доступност online друштвеним мрежама, а њихова популарност међу младим људима је непобитна чињеница. Употреба интернета постала је саставни део живота младих људи и, као резултат тога, они међусобно комуницирају на различитим нивоима.

Употреба друштвених мрежа је у порасту у свим областима друштва, али и поред деценијске активности ученика у друштвеним медијима, школе и наставници су, током овог периода, углавном игнорисали јасну жељу својих ученика за вршњачком интеракцијом и комуникацијом изван учионице.

Иако је дошло време да се средњошколци не сећају времена пре постојања друштвених мрежа, многе школе и даље забрањују и блокирају њихово коришћење, не успевајући да схвате значајну улогу друштвених медија, не само

* Рад је настао у оквиру пројекта *Настава и учење: проблеми, циљеви и перспективе*, бр. 179026 чији је носилац Учитељски факултет у Ужицу, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

у приватним животима својих ученика, већ и у широј школској заједници (Hosein et al., 2010).

Не изненађује онда што је ово отуђење довело до онога што многи наставници описују као спорадична и небитна ангажовања технологије у настави, доказујући тако да су друштвени медији и мреже неподобне за академске сврхе.

Међутим, веће разумевање образовног потенцијала друштвених медија доводи до тога да све већи број школа и факултета почиње да отвора налоге и профиле на сајтовима за друштвено умрежавање (углавном на Facebook и Twitter), а у циљу да искористе предности умреженог и транспарентног преноса информација (Арсовић, 2012).

Студенти су открили да учење више није ограничено школским окружењем и учионицом, а школе почињу да схватају да је ефикасно коришћење друштвених медија у академске сврхе неопходно, уколико желе да се њихови студенти укључе у коришћење друштвених мрежа на одговарајући (образовни) начин.

2. ДРУШТВЕНИ МЕДИЈИ У ОБРАЗОВАЊУ – ИЗАЗОВ НОВОГ ДОБА

По нашем мишљењу, настава и учења треба да одражавају ове друштвене промене и у складу са потребама и очекивањима данашњих младих људи. Употреба ИКТ, са фокусом на "К", за комуникације, омогућава нам да учење поставимо online и да искомбинујемо коришћење традиционалних средстава (као што су уџбеници и речници), са више актуелних, релевантних и веродостојних мултимедијалних web материјала. Технологија сама по себи не може бити мотивациони фактор, али познавање технологије свакако јесте (Арсовић, 2012).

Online друштвене мреже омогућавају наставницима и ученицима да путем платформе комуницирају ван ограничења школских зидова. На овај начин наставник може да пружи персонализоване повратне информације, омогућена је вршњачка сарадња, процена и подршка изван онога што је могуће у већ постојећем виртуелном образовном окружењу (које често брзо постаје репозиторијум институционално одобрених наставних материјала, а притом обесхрабрују сарадњу и интеракцију међу ученицима). Омогућена је трансакциона интеракција као што су подешавање или предаја студенских радова или комуникација процене разреда (Hung – Yuen, 2010).

Међутим, постоји много предрасуда у погледу коришћења online друштвеног умрежавања у образовању и постоји очигледан недостатак алтернативног, више позитивног дискурса, којим би се нагласиле многе предности употребе модерних средстава комуникације у образовању. Многи су, који су разматрали образовну употребу друштвених медија, често обесхрабрени сензационалистичким, хорор причама у медијима. Последично, већина школа и наставника закључила је да социјално умрежавање није вредно ни ризика ни труда.

Осим тога, традиционалисти у приступу институционализованом образовању наставили су да претпостављају да се знање може добити само у оквиру школе. Савремена технологија је разбила ову предрасуду и представила нам се са другом парадигмом: информације су свуда и слободно доступне. Управљање информацијама (у модерном друштву) напрасно је постала једна од највреднијих вештина, и можемо се само надати да ћемо је успешно развити код наших студената. Прилагођеност наставника и школа овој новој парадигми, и начин реаговања на њу, биће у директној вези са будућим успехом и постигнућима ученика (Hosein et al, 2010).

Усвајање и коришћење друштвених мрежа може школској, образовној заједници да обезбеди платформу која је актуелна, велике вредности и, што је битно, једноставна за одржавање и – бесплатна. Путем овакве платформе наставници и ученици могу остати у блиском контакту и интеракцији изван ограничења школских зидова, а помоћу ње наставник може пружити ученику потребну, додатно прилагођену и персонализовану повратну информацију и подршку. Друштвена мрежа проширује образовно окружење и окружење за учење на простор где год да се ученик налази, и делује као мост између школе и куће, слободног и времена за учење, између формалног и неформалног учења (Hung – Yuen, 2010).

Имајући ово у виду, очигледан симбиотски однос између друштвених медија и учења постаје уочљив и приметан. Онда постаје релативно лако замислiti трансфер ове врсте комуникације и сарадње, а у контексту школе, где ученици и наставници могу да деле информације, транспарентно користећи друштвене медије и умрежавање за филтрирање садржаја интернета, и где наставници могу да усмере ученике (и/или обратно) ка релевантним, често занимљивим образовним материјалима (Hung – Yuen, 2010).

Бројна лична искуства аутора, као и искуства других просветних радника и истраживача, подржана афирмисаним теоријама учења, показују да је вршњачко учење једних од других, један од најдубљих облика учења које наши ученици/студенти икада могу искусити. Када је имплементација друштвене мреже ефикасно спроведена, она омогућава студентима да наставе учење једни од других, а под вођством наставника, изван школског окружења.

Отуда је и даље збуњујуће то да су школе и образовне институције, углавном, реаговале блокирањем сајтова за друштвено умрежавање и друштвених медија. На тај начин су директно утицали на то да деца уче о употреби друштвених медија на своју руку (првенствено у сврхе празне забаве), без образовних смерница и без одговарајућих модела добрe праксе. Школе би требало да одвоје појам безбедности од појма одговарајућег понашања, дозвољавајући да се овим питањима позабаве независно, тако да се педагошки потенцијал друштвених мрежа може дубље и боље истражити.

3. ДРУШТВЕНИ МЕДИЈИ ИЛИ WEB ОБРАЗОВНЕ ПЛАТФОРМЕ?

Многе школе сада користе web-оријентисане образовне платформе као подршку и допуну традиционалној настави и учењу. Иако су неоспорно корисне у образовном контексту, платформе за е-учење раде ретко шта више од same подршке учењу и, на тај начин, учвршћују традиционални модел наставнички усмерене и оријентисане педагогије. Такве платформе не успевају да изнесу потребну врсту трансформације, промене, којом би се студенти ставили у центар сопственог учења и образовања.

Многи ће се сложити да образовне web платформе олакшавају наставу и учење. И то је, неоспорно, позитиван корак у правом смеру. Али ретко ко је у стању да каже и потврди да је учењем путем web платформе успео да, у ангажовању својих ученика, одмакне даље од ниског нивоа трансакционих интеракција типа „овде је мој домаћи – ево заслужене оцене“.

Такође, бројни су примери e-learning платформи у којима је комуникација дозвољена само између наставника и ученика, али не и међу студентима. Тако се један битан фактор који може обезбедити боље ангажовање студената (социјално умрежавање), често блокира на тим платформама. Школе се, по том питању, држе по страни и, углавном, не одобравају својим студентима да комуницирају међу собом путем платформи за е-учење (Hosein et al., 2010).

Ниво ангажовања корисника, у којима су комерцијални сајтови за друштвено умрежавање (као што је Facebook) изузетно напредовали, и даље остаје крајње недостижан за образовне e-learning платформе, које покушавају да верно репродукују традиционалне моделе наставе и учења. Нажалост, таква метода долази са бројним нежељеним ефектима: без овог прижељкиваног студенског ангажовања, e-learning платформе постају прескупи и гломазни репозиторијуми материјала, докумената и мултимедијалних садржаја, презентација. Из тих разлога, слободно се може рећи да e-learning платформе нису ништа више него прелазно решење, привремено радно окружење, док ученици, наставници и школе не схвате и прихвate да је web-оријентисано друштвено умрежавање ту да остане, и да ћemo имати више користи од експлоатације њихових потенцијала него од њихове забране. Поврх свега, друштвени медији су актуелно средство комуникације и избор стотина милиона људи (Selwyn, 2009).

Facebook је недавно најавио да тестира нову функцију и апликацију која ће омогућити студентима одређеног факултета да користе своје Facebook налоге за укључење у академске послове и истраживања.

Имајући у виду да многе школе тренутно истражују Facebook као средство ангажовања својих ђака и студената (углавном преко Facebook страница и група), није потребна велика машта да се предвиди неколико будућих измена кода same апликације, којима ће се омогућити продуктивно дељење и достава курсева, образовних материјала и ресурса. Са таквим изменама у самој апликацији, студенти ће бити у стању да преузму активнију улогу у учењу, док на-

ставници постају главни фасилитатори у том новом, безбедном и привлачном образовном окружењу. Нестварно? Можда. Али, не тако давно су и Twitter налози департмана и школске Facebook странице биле незамисливе.

Овакве идеје могу и даље изгледати као превелики искорак за многе, али пут на коме смо, дефинитивно води до образовног система који је подржан веб-оријентисаним друштвеним платформама за е-учење. И уопште не постоји иједан разлог зашто Facebook не може бити основ за једну такву образовну платформу.

4. УЛОГА ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У ОБРАЗОВНОМ ОКРУЖЕЊУ

Чињеница да, као просветни радници и едукатори, уопште водимо расправу о корисности употребе друштвених мрежа у образовне сврхе, тужна је и забрињавајућа. Друштвене мреже су део модерног друштва и живота. Треба узети у обзир да је највећа друштвена мрежа на свету, Facebook, недавно проглавила постизање још једног успеха, а то је читавих милијарду активних корисника. Компанији је требало осам година, тачније 105 месеци, да постигне овај историјски ниво, а тај број свакодневно расте. Дакле, неизбежно је да ће дотаћи сваки аспект нашег живота, укључујући и образовање.

У том циљу, представљамо неколико начина како да се друштвена мрежа инфильтрира у образовно окружење, утиче на њега и мења га.

Галванизација студената: друштвени медији, са својом муњевитом брзином и просто заразним могућностима, савршени су алати за активизам, а студенти нису изузетак. Поред осталих сврха, студенти користе Facebook чак и за online петиције у знак протеста против школска правила (Selwyn, 2009).

Дефинисање граница: танка линија између личних и професионалних постаје још теже разлучива када се ради о наставницима и ученицима. Многе школе и установе издају препоруке, смернице и, у неким случајевима, забране у вези са online интеракцијама. У неким државама, по закону, посао једног наставника може бити угрожен ако је пријатељ са студентима на друштвеној мрежи Facebook. С друге стране, неким смерницама препоручује се интеракција наставник – студент, овог вида, али наравно у професионалним границама (Selwyn, 2009).

Редефинисање комуникације са родитељима: друштвени медији такође отварају и мењају границе у комуникацији између наставника, родитеља и ученика. Док су неки наставници обавили одличан посао користећи Facebook групе и странице да остваре и остану у контакту са родитељима, школе су takoђе понудиле препоруке опреза за родитеље, а у вези с коришћењем друштвених медија од стране њихове деце. Родитељи ће можда желети да буду пријатељи са својим дететом на Facebook, како би спречили лоше ствари и дешавања, а држали корак са добрым (Selwyn, 2009).

Пооштравање разговор о насиљу: у школи је увек било вршњачког насиља, али насиљници ових дана имају нове алате и методе. Иако је често мање видљиво него у одељењу или школском дворишту, насиље и узнемирање путем друштвених медија/мрежа рас прострањено је и може имати страшне последице. Добра вест је да је учсталост оваквог понашања подстакла школе да изнесу сајбер-малтретирања на видело, отварањем форума против насиља у школи, приручника и других облика образовања заједнице. Медији такође отварају питања у начелу и помажу да се обезбеде савети за родитеље, ученике и наставнике, о томе како спречити ову врсту понашања (Selwyn, 2009).

Омогућавање обиља одељенских активности: друштвене мреже су ковчег са благом за наставнике. Будући да је већина студената већ дубоко ангажована на друштвеним мрежама, постоји аутоматско прихватање када наставници понуде коришћење Facebook, Twitter или YouTube за одељенске активности. Желите да направите Facebook страницу за лик из романа за потребе наставе српског језика? Шта мислите о Twitter потрази за благом? Facebook може бити одличан начин да се покажу радови студената. Могућности су заиста неограничене (Selwyn, 2009).

Међусобно повезивање наставника: неки наставници користе друштвене мреже за повезивање са другим наставницима. То је једноставан начин за прикупљање велике количине идеја и спречава креативно сагоревање (размењују се идеје за одржавање часова, наставни планови, радни материјали и др.). Такође, друштвене мреже пружају студентима могућност да комуницирају, деле искуства, сазнања и материјале, као и да сарађују са другим студентима, било кроз заједничку групу или широм света (Selwyn, 2009).

Ако се посматра из угла ученика/студената, активна употреба друштвених мрежа у настави, доноси бројне бенефите:

- ученици су друштвено мотивисани да заврше своје задатке и да учествују у online дискусији о задатој теми;
- време на часу (у традиционалној форми наставе) не троши се на прелажење оних тема и питања која су већ схваћена и савладана;
- ученици могу да имају користи од увида у мишљење вршњака који углавном не учествују у дискусијама на регуларним часовима (коментирање на друштвеним мрежама је слободније и мање стресно од дискусије „уживо“);
- ученици науче да се усредсреде на већу количину података и читање већег материјала, уколико је то неопходно за наставу;
- кроз прилоге других вршњака, ученици сагледавају један исти проблем и/или тему са више аспеката и схватавају како изложене и научене чињенице утичу на друге из њиховог окружења (Hung – Yuen, 2010).

Из свега наведеног, закључује се да друштвене мреже не треба олако отписати и занемарити када су доказано добри образовни алат и испомоћ у регуларној наставној пракси.

5. ЗАКЉУЧАК

Нова перспектива поставља чињенице на следећи начин: с обзиром на толику популарност и ангажовање Facebook мреже, наставници треба да раде на проналажењу начина како да искористе ово ангажовање за активности које су у спрези са педагошким начелима и циљевима учења.

Као и код других технологија, процес утврђивања „најбоље праксе“ за коришћење Facebook -а и других друштвених мрежа за подршку образовним циљевима, биће изазован. Надамо се да ће будућа истраживања у овој области допринети идентификовању добре праксе наставника, што се може користити за даље подстицање ученика на коришћење сајтова друштвених мрежа у образовне сврхе, а на продуктивне начине.

Литература

- Арсовић, Б. (2012). Друштвени медији – нови изазов за образовање. У: *Техника и информатика у образовању – ТИО 2012, књ. 2* (469-478). Чачак: Технички факултет.
- Hosein, A., Ramanau, R. and Jones, C. (2010). Learning and living technologies, *Learning, Media and Technology*, 35, 4, pp. 403–18.
- Hung, H. and Yuen, S. (2010). Educational use of social networking technology in higher education, *Teaching in Higher Education*, 15, 6, pp. 703–14.
- Selwyn, N. (2009). Faceworlding: exploring students' education-related use of Facebook, *Learning, Media and Technology*, 34, 2, pp. 157–74.